

KIRSAL KALKINMA

“Kalkınma”

Dr. Öğr. Üyesi Çağatay YILDIRIM

2024

KALKINMA

1. Kalkınmanın Göstergeleri
2. Kalkınmanın Finansal Kaynakları

KALKINMA NEDİR?

- Bir toplumda ekonomik, toplumsal ve siyasal alanda arzu edilen her türlü değişme ve gelişme
 - Ekonomi, gelir dağılımı, üretimde verim, toplumsal tutum, davranış, alışkanlık, eğitim vb. anlayışlarda gelişme
- Az gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan büyük ölçüde beşeri acıların azaltılması ve maddi refahı arttırmaya yönelik potansiyelin harekete geçirilmesi

1. Kalkınmanın Göstergeleri

1. Kişi Başına Düşen Milli Gelir
2. Gelir Dağılımı
3. Beşeri Sermaye
4. Kentleşme

1.1. Kişi Başına Düşen Milli Gelir

$$\frac{GSYH \text{ (Gelir yöntemiyle)}}{Nüfus} = \text{kişi başına gelir}$$

2022 yılı: ₺176.589 (\$10.655)

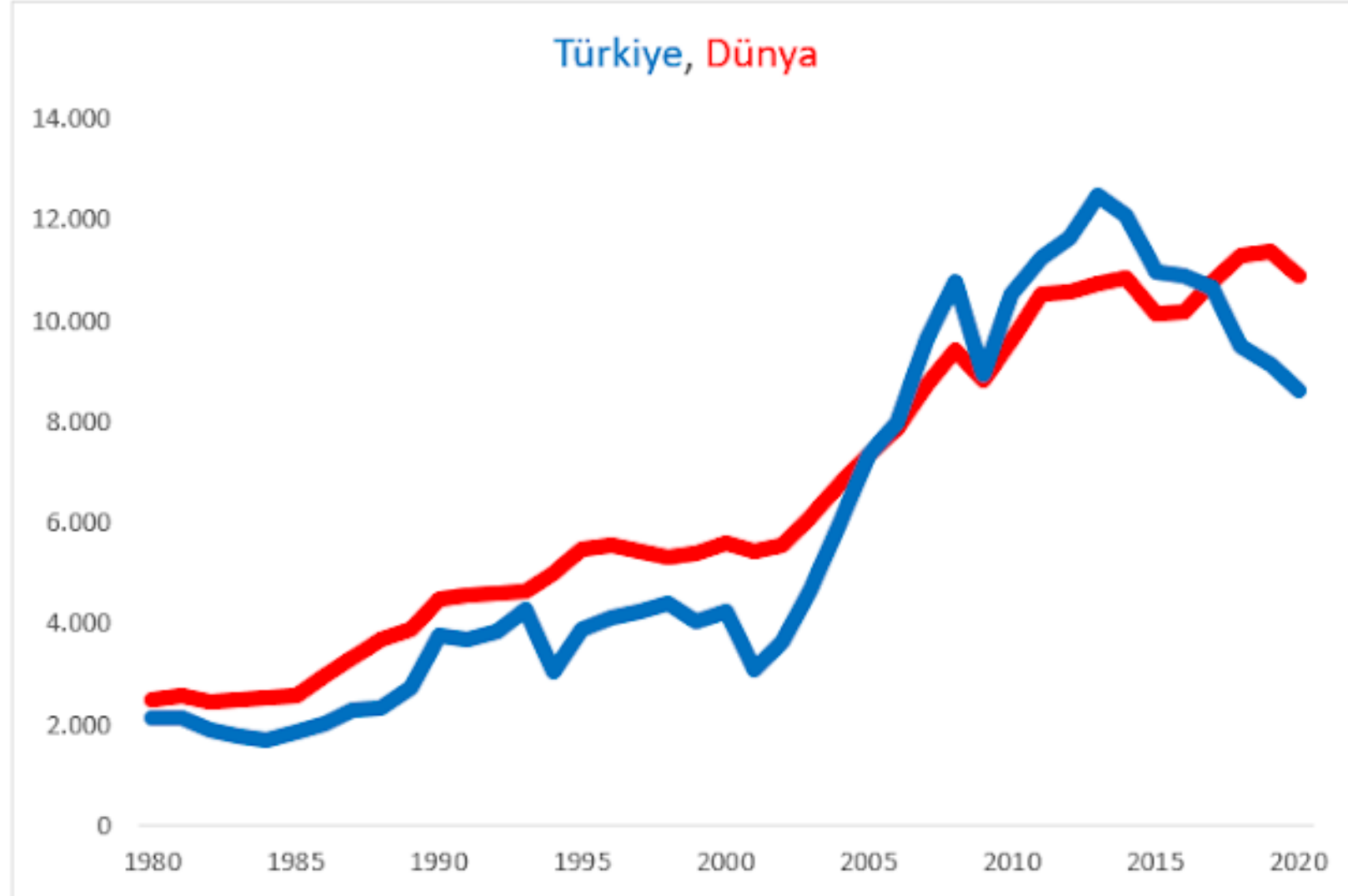
2023 yılı: ₺307.952 (\$13.110)

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dönemsel-Gayrisafi-Yurt-İçi-Hasıla-IV.-Çeyrek:-Ekim-Aralık-ve-Yıllık,-2023-53756&dil=1>

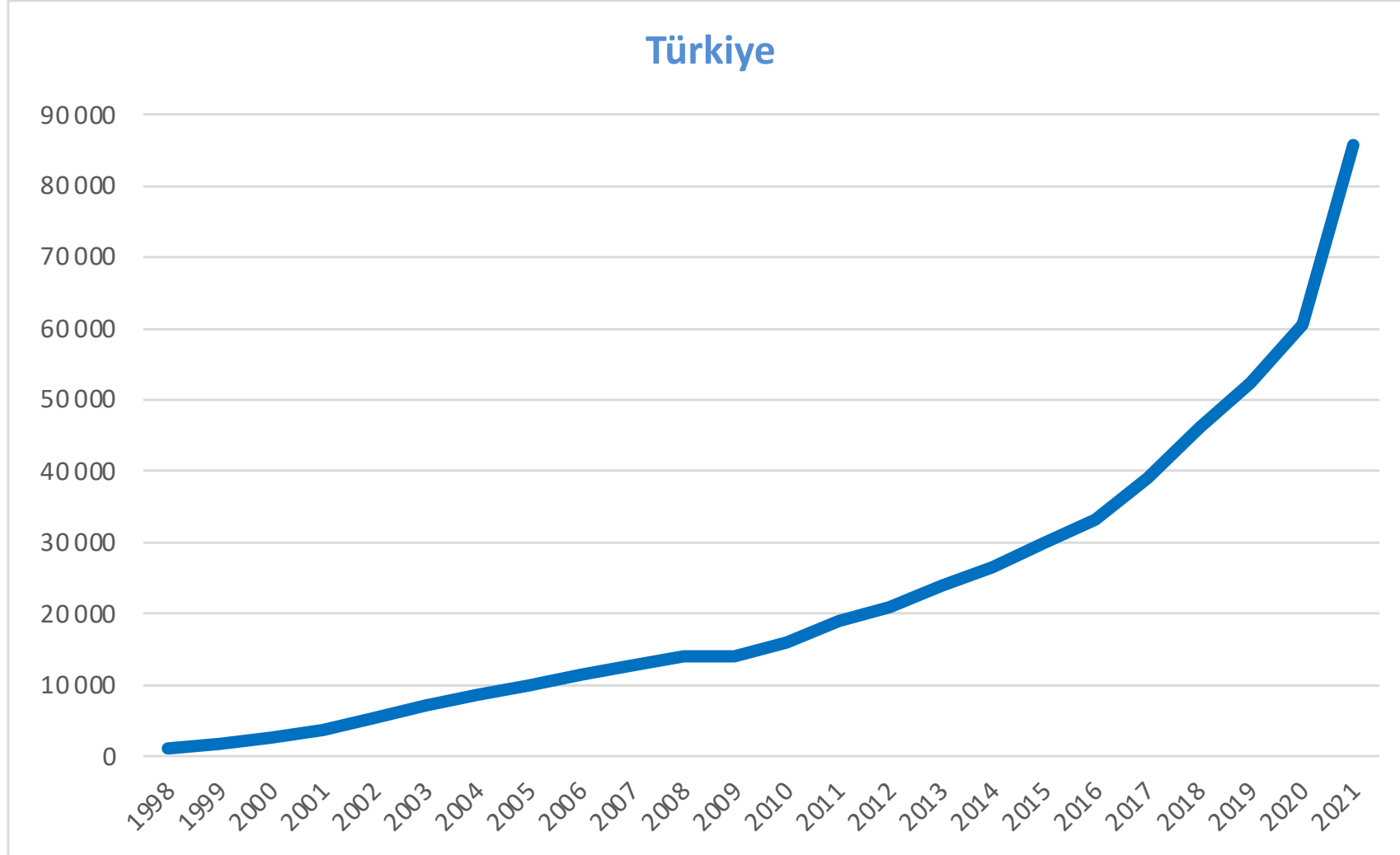
- Çiftçi başına gelir: \$5000
- Kişi başına düşen gelir (\$) sıralaması IMF verilerine göre: Dünyada 69. sıradayız
- Dünyanın en büyük 17. ekonomisi (GSYH)

Sıra	Ülke	Kişi Başına Düşen GSMH (US\$) ^[1]
—	 Lihtenştayn	116,430
—	 Bermuda (Birleşik Krallık)	106,140
1	 İsviçre	84,450
2	 Norveç	80,640
—	 Makao (Çin Halk Cumhuriyeti)	79,110
—	 Man Adası (Birleşik Krallık)	75,340
3	 Lüksemburg	70,840
4	 İzlanda	68,120
—	 Guernsey Jersey Manş Adaları (Birleşik Krallık)	66,230
5	 ABD	63,170
6	 İrlanda	61,210
7	 Katar	61,150
8	 Danimarka	60,170
9	 Singapur	58,770
10	 İsveç	55,540

Kişi Başına Düşen Milli Gelir (\$)

Kişi Başına Düşen Milli Gelir (₺)

1.2. Gelir Dağılımı (1)

- Ülke ekonomisinde yıllık olarak elde edilen gelirin, ülkedeki geliri elde edenler arasında bölüşümü
 - Tarım sektöründe istihdam: %14,0
 - GSYH (üretim yöntemiyle) payı: %6,7
 - GSYH (gelir yöntemiyle) payı: < %1,0

1.2. Gelir Dağılımı (2)

- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-Dagilimi-Istatistikleri-2023-53711>
- En düşük gelire sahip %20'lik hane halkı, gelirin %5,9'una sahip
- En yüksek gelire sahip %20'lik kesim, gelirin %49,8'ine sahip
- Toplumun en zengin %20'sinin gelir payının en yoksul yüzde 20'sinin elde ettiği paya oranı 8,4
 - Yani

1.2. Gelir Dağılımı (3)

- Gini katsayısı: 0,433
 - 0-1 arası, 1'e yaklaştıkça gelir dağılımı bozulur
- İnsani gelişme endeksi: 0,855 - çok yüksek gelişmişlik
 - Yaşam beklentisi, eğitim, gelir
- Gini katsayısı ve insani gelişme endeksi (Ödev)??

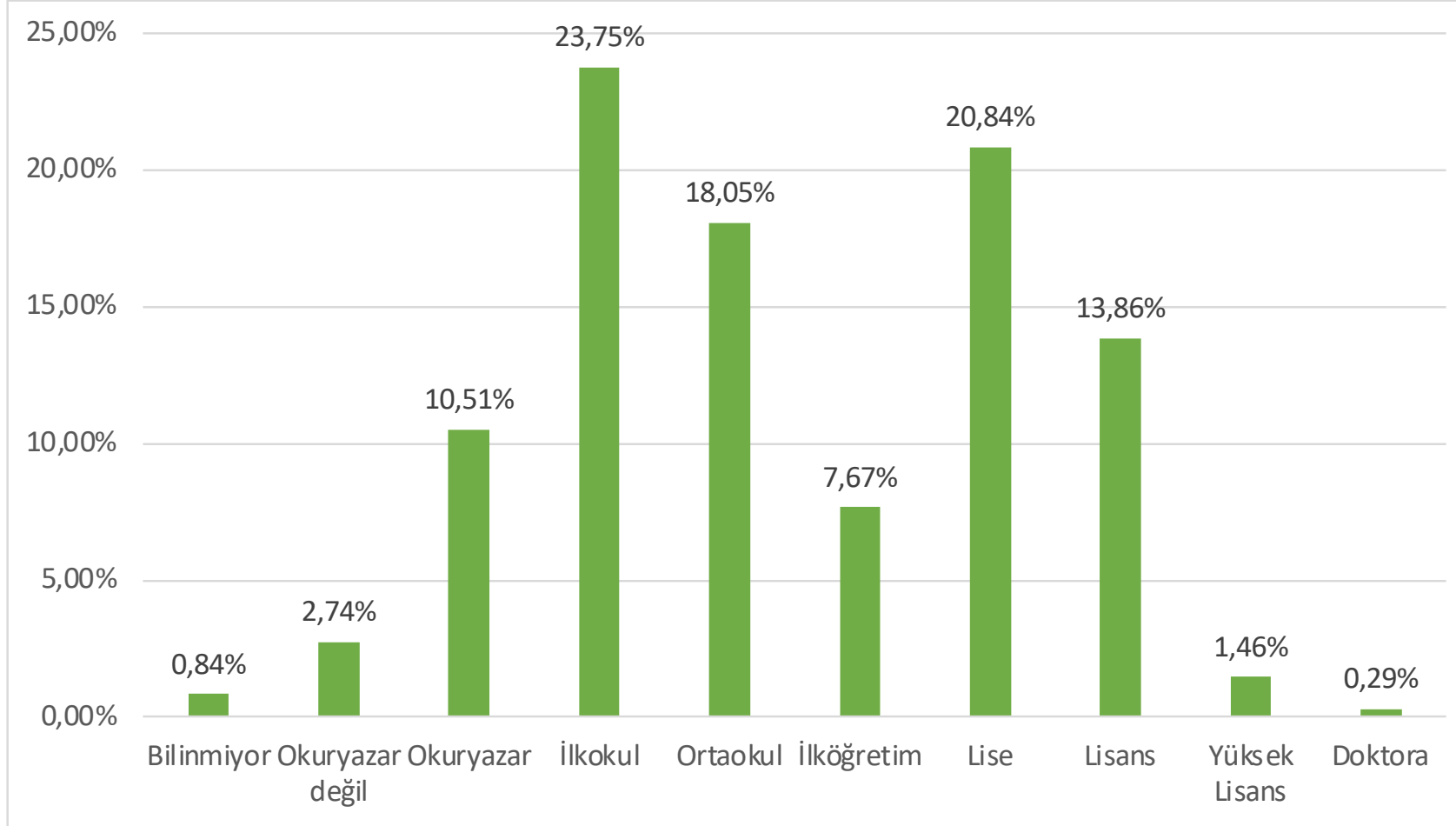

1.3. Beşeri Sermaye

- İşgücü vasfının niteliği
 - Eğitim ve emek
- Eğitim harcamaları istatistikleri
 - <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Egitim-Harcamalari-Istatistikleri-2022-49574>

Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyine Göre Gelir

Eğitim durumuna göre yıllık ortalama esas iş gelirleri (TL), 2022, 2023

Eğitim durumu	Toplam			Erkek			Kadın		
	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
Tüm eğitim düzeyleri	62 826	116 297	85,1	68 047	125 709	84,7	48 745	91 693	88,1
Okur-yazar olmayan	25 406	45 637	79,6	30 799	54 886	78,2	21 181	38 574	82,1
Bir okul bitirmeyen	34 755	63 425	82,5	39 994	73 258	83,2	23 141	42 123	82,0
Lise altı eğitilmiş	46 916	89 012	89,7	50 953	95 710	87,8	30 233	61 845	104,6
Lise ve dengi okul	62 835	114 374	82,0	69 085	126 147	82,6	40 276	74 188	84,2
Yükseköğretim	87 451	157 851	80,5	99 836	179 521	79,8	68 026	124 372	82,8

Gelir referans dönemi bir önceki takvim yılıdır.

Nüfus

- Ülke kalkınmasında 1.derecede önemli
 - Sosyal ve ekonomik nitelikleri (talebin oluşması, işgücü ihtiyacı kaynağı)
- Türkiye nüfusu 85.372.377 kişi (Dünyada 17., Avrupada 1.)
 - Artış hızı binde 1,1
- İstatistiklerle gençlik
 - <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayalı-Nüfus-Kayıt-Sistemi-Sonuçları-2023-49684&dil=1>

İşsizlik

- İstihdam edilen nüfus: 32.322.000
 - %6,6 - İnşaat
 - %14 – Tarım (Gelişmiş ülkelerde düşük. İngiltere %1,5, ABD %1,3)
 - %20,8 - Sanayi
 - %58,6 - Hizmetler
- **İşsiz:** 15 yaş ve üzeri işi olmayan, cari fiyat düzeyinde çalışmaya hazır olan ve bir iş bulmak için çaba gösteren
 - İşsizler + çalışanlar = işgücü
- **İşsizlik oranı?** www.tuik.gov.tr Ödev??

1.4. Kentleşme

- Ekonomik cazibenin artmasına yol açar
- Cazibe haline gelen yerler belli bir süre sonra işletmeler açısından stratejik hale gelir
- Olumsuz açıdan;
 - Kırsal alandaki faaliyetlerin bırakılıp kente göç edilmesi ile, kentte işgücü fazlalığı, çarpık kentleşme vb. sorunların ortaya çıkması

2. Kalkınmanın Finansal Kaynakları

1. Gönüllü Tasarruflar
2. İşletme Tasarrufları
3. Kamu Tasarrufları
4. Vergiler
5. Enflasyon
6. Devlet İç Borçları

2.1. Gönüllü Tasarruflar

- **Tasarruf:** Kişilerin yaptıkları ekonomik faaliyetlerden dolayı elde ettikleri kazançların harcanmayan kısmı
 - Tasarruf eğilimini etkileyen faktörler
 - Gelir düzeyi
 - Gelir arttıkça tasarruf eğilimi yükselir
 - Ülkelerin gelişmişlik seviyesi
 - Gelişmiş arttıkça tasarruf eğilimi yükselir

2.2. İşletme Tasarrufları

- İşletmelerin temel tasarruf gerekçeleri
 - Karşılıklarına çıkacak olan fırsatları değerlendirebilmek
 - Ekonomik dengesizliklere karşı sağlam bir pozisyon alabilmek
- İşletmeleri tasarrufa iten en önemli neden: faiz oranları
 - Yapılan tasarrufların belli bir faiz oranı üzerinden devlete iç borçlanma yoluyla bir fon oluşturulması işletmeleri daha çok tasarrufa yönlendirir

2.3. Kamu Tasarrufları

- Ülkelerin tasarruf tedbirleri
 - Kriz dönemlerinde tasarrufta azalmalar olur
 - Nedeni; vergi gelirlerinde azalma olmasına rağmen devletin harcamalarında artış olması
- Kamu tasarrufları özel tasarrufları etkiler
 - Kamu tarafından çıkarılan tahviller özel sektör tarafından hemen piyasa tepkisi ile karşılaşır.

2.4. Vergiler (1)

- Devletin yaptığı hizmetlerden dolayı vatandaşlardan aldığı para
 - Yasal zeminde alınır
 - Ödeme gücüne göre zorla alınır
 - Zorlama ilkesi vergi ödemelerinde vatandaşlık görevini yerine getirmeyenlerden borcu icra veya haciz yoluyla tahsil etmesidir

2.4. Vergiler (2)

- Vergi oranlarının artması veya azalması üretim ve tüketimi hemen etkiler
 - Az gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde vergi oranlarının arttırılması devletin vergi gelirlerinin azalmasına neden olur
 - Kurumlar vergisinin artması, işverenin vergi yükünü arttıracığından üretimde azalmaya neden olur
 - Dolaylı vergilerdeki artış ise tüketimi olumsuz etkileyeceğinden ekonomiye olumsuz etkiler

2.5. Enflasyon

- Fiyatlar genel seviyesindeki artış
- Nedenleri
 - Toplam talep artışının toplam arzdan fazla olması
 - Maliyetlerin yükselmesi
 - Kamu harcamalarının kamu gelirlerinden fazla olması
 - Para arzının artması
- Güncel enflasyon oranı – TÜİK – Ödev??

2.6. Devlet İç Borçları (1)

- Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılır
 - Bankalardan, resmi kurumlardan, özel sektörün ve şahısların elindeki kaynaklar hazine bonosu ve devlet tahvili olarak toplanarak devlete kaynak sağlanır
 - Borçlanma senetleri olan hazine bonosu ve devlet tahvili devlet güvencesi altında olup, rahatlıkla nakde dönüştürülebilmektedir
 - Hazine bonosu 1 yıldan az süreli
 - Devlet tahvili 1 yıldan uzun süreli

2.6. Devlet İç Borçları (2)

- Neden borçlanma;
 - Bütçe açıklarının kapatılması
 - Büyük yatırım projelerinin finansmanı
 - Savaş, doğal afet gibi olağandışı giderlerin karşılanması
 - Savunma harcamaların finansmanı
 - Kalkınmanın finansmanı
 - Dışa bağımlılık
 - Hammadde, ara malı ve sermaye malı ihtiyacının karşılanması
 - Teknoloji transferi
 - İ tasarrufların yetersizliğı vb.....

